

tudi poezija, na ta ali oni način modificirana ali vendar poezija, in kolikor jo krije pojem Naša beseda, je Župančičeva lirika na vsak način ena izmed njih. In celo kolikor gledamo nanjo z omenjenega vidika, je ona predmet in sredstvo takega poetičnega politiziranja. Dal bi se pa izreči marsikak dvom o notranji umetniški potenci teh stvari in zase odločno sumnjam vanjo, dasi ne podcenjujem zgodovinsko dokumentarične in kulturne pomembnosti Naše besede. In zato mislim, da ureditev njegovih pesmi pod tem ščitom ni ravno posrečena, kar zadeva umetniško podobo tega poeta. Bilo bi in je več izhodov iz takih zadreg: mogla bi se narediti prav lepa zbirka doslej neobjavljenih pesmi, katerih je mimo te knjige še vedno čedna vrsta, mogla bi nastati odlična kronološko urejena antologija ali pa knjiga celotnega Župančičevega poetskega oevrea in dobili bi zares dragoceno publikacijo itd. Z večjo štednjo pri tisku in opremi bi se dale premagati vse težave in namesto 200 bi imela knjiga lahko še enkrat toliko strani, kar se je prvotno tudi govorilo. Če je toliko možnosti, ni ravno jasno, zakaj je izbor baš tak, meni pa tudi ne gre v glavo dejstvo, da se cela stvar ni prepustila Župančiču. Saj vendar leto za letom spoznavamo, kako je pri nas z jubilejnimi odbori križ in da bo v prihodnje za kulturnega jubilanta pač najbolje, če bo oboje: slavljenec in slavitelj kar on sam!

Izdaja »Naše besede« je luksuzna, morda nekoliko preveč za naše razmere, Serajnikovi ornamenta so pa pravo pirhovstvo.

R. L.

(Članek smo priobčili kot kritiko izdaje, o Župančiču samem nam je avtor obljubil posebno studijo. Op. ur.)

Anton Boštele: **Pesmi**. Celje, 1929. Samozaložba. — Boštele ni znano ime. Pisal je že v razne liste, največ priobčuje v »Vigredi«. Zdaj je zbral svoje stvaritve, jih pomnožil in izdal.

Zbirka priča, da je Boštele plod našega cvetja, roža slovenskih literarnih vrhov. Tujih vplivov ne zaslediš pri njem, pač pa čutiš ob teh pesmih, da se je Boštele dobro seznanil z Aškercem (zlasti v motivnosti), Pregljem (Od Luč do Solčave, razpoloženske impresije), Župančičem (51), tudi Rilkejev lirizem je spoznal, najbrž pri Antonu Vodniku. Zaradi teh literarnih vplivov nosi i Boštele sam znak polpretekle dobe na sebi, tako vsebinsko in motivno kakor oblikovno.

Štiridelna zbirka vsebuje socialno in domačnostno pesem v drugem in tretjem ciklu, vključeno med osebnostno v prvem in ljubezensko liriko v četrtem delu. Subjektivne pesmi kažejo Boštetov obraz: čuvstvena narava, mnogokdaj izročena razpoloženju in njegovi iracionalni, iz prirojenega temperamenta izvirajoči žalosti ter zato nekam trpko resignirana. Odtod težki, bridki akordi na koncu teh pesmi, odtod tožba, da »ubranosti ni,« odtod želja »posrkati do dna življenja kipeči napoj« in hrepenenje po pozabi (Vseh norcev karneval, Godci). Sladkosti življenja, planine, simbol prirodnosti in zdravja, klic k Večnemu in še lastni, trdovratni pogum naj ga odrešijo, potem more zapeti z neizprosno samozavestjo »Taki smo mi«. Sporedno s to subjektivno pesmijo raste lahka, obče človeška erotika v četrtem delu. Le tutam preide ta pesem tudi v simbol pesnikove osebnosti. Povedal je že na str. 74, da bivajo

zanj štiri lepote: narava, človek, ljubezen in Bog. Zato se more iskreno vglobiti v »Jeftejevo lepo hči« in zapeti v svobodnih sonetih »Pesem v dnehu«. Boštele poje zgolj obče človeški eros. Pa je vendar precej dekadentizma v prvem in četrtem delu. Pesnik sluti nedoumljive sile v sebi in človeku sploh in strah pred »temnimi skrivnostmi na dnu« ga sproži v drugo smer: lepota naše grude (55). Tu je ustvaril Boštele svoje najboljše pesmi. Ima fin dar opazovanja, ki mu da orisati s toploto razpoloženske impresije krajev (Pod triglavsko steno, od Luč do Solčave, Logarska dolina, Jezersko, Aškerčev dom) in časov (Junijski večer, V juliju, Pramati, Jesen, V novembru). Zdi se mi le, da je duhovni zmisel teh razpoloženj naše zemlje premalo raztolmačen, kajti prav ob takih motivih mora biti umetnost tolmač njihove duhovne vsebine po načelu: umetnost pojasnjuj, doumevaj življenje! Tej domačnosti razpoloženski pesmi je Boštele priključil »Hrepenenje v prvotnost«, pesem o zdravju planin, ki prehaja celo v kult prirode, kakor so ga gojila razna propagandna gibanja. Naslov je sicer neestetski, tudi je trditvev, da bi s planin prišla rešitev proletariata (75), nekoliko drzna apoteoza.

Socialni problem rešuje Boštele tradicionalno: jedef protest in odpor, pritajen gnev »hlapcev« nad »gospodci« in »tujci«, klic po pravici, ki meri »kri za kri« (Šmihelska nedelja). Krščansko pojmovanje trpljenja in nasilja se v teh pesmih ne oglasi. Lepe in globoko sočutne pa so pesmi bede, trpljenja ter telesne in duševne bridkosti našega delavstva.

To je Boštele. Če povem, da se zna tudi porogati sebi in svetu (Pusti vse sanje), je dovolj za dokaz, da zna biti ta čuvstvena narava tudi kruto realna in zdrava. S tem je orisan že tudi Boštetov motivni svet, ki je razmeroma ozek: drhteče zvezde, mesec, gore-oltarji, planine s svojo prirodnostjo in ljubeznijo, gruda, Trbovlje, ženskost, tradicionalne obmrtnice in svetopisemski motivi. Oblikovno je Boštele precej prost. Svobodno združuje elemente vezanega in prostega verza. Za fino melodiko mu ni. Ta oblikovna širokogrudnost mu je dala več svobode za izraz. Seveda pa zato večkrat trpi poetičnost ritmike in jezika. Večkrat moti štajerski naglas, za čisto rimo Boštetu ni. Često je verz prozaičen, celo plehek je tuintam, sklepne sentence često vzbujajo vtis, da niso doživete (n. pr. 50, 53). Moti prevelika abstraktnost izraza, zlasti v »Hvalnicah«, zato so Boštetove pesmi o Bogu nekam hladne. Nepravilna in estetsko nepravilna je poljubna mēna padajočega in vzdigajočega se ritma v verzem nastopu, kar je Boštele žalibog vseskoz prezrl.

Preprosta oprema je v pravem sorazmerju z vsebino, nelepa pa je nakopičenost zadnjih strani, očitno posledica truda, spraviti vse pesmi, na šest pol in pol. Avtorjeva slika je v zbirki odveč, odkar je Pregelj izdal Tolmince v knjigi in je doba pietete do umetnikov, v kolikor so ljudje, za nami.

Boštele bi mogel odkrivati lepote naše zemlje in njen zmisel. Želel bi mu še eno: da bi imel priliko širiti svoje literarno obzorje in se izpopolnjevati tudi ob tujih mojstvih.

Jože Pogačnik

Griša: **Listič iz angleške lirike**. Ljubljana, 1929. Samozaložba. — Koritnikova knjiga precijoznega naslova nima značaja krestomatije (Predg.), pa tudi